

Granskning av underhåll av gator och vägar samt VA- anläggningar

Rapport

Trosa kommun

KPMG AB

2024-01-17

Antal sidor 16

Antal bilagor 2

Trosa kommun

Granskning av underhåll av gator och vägar samt VA-anläggningar

2024-01-17

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	5
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	5
2.2	Revisionskriterier	6
2.3	Metod	6
3	Resultat av granskningen	7
3.1	Organisation och arbetssätt	7
3.2	Mål och styrande dokument	9
3.3	Ekonomisk styrning och uppföljning	12
4	Samlad bedömning och rekommendationer	16
5	Bilaga 1	18
6	Bilaga 2	19

1 Sammanfattning

KPMG har av Trosa kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska kommunens rutiner kring underhåll av gator och vägar samt VA-anläggningar. Uppdraget ingår i revisionsplan för år 2023.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om teknik- och servicenämnden i Trosa kommun säkerställer ändamålsenligt underhåll av kommunens gator och vägar samt VA-anläggningar.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att teknik- och servicenämnden endast delvis säkerställer ändamålsenligt underhåll av kommunens gator och vägar samt VA-anläggningar.

I det följande redovisas våra bedömningar och rekommendationer kopplat till revisionsfrågorna.

Revisionsfråga	Bedömning: Delvis	Rekommendationer
Finns dokumenterade rutiner och tillförlitliga planeringsverktyg för att bedöma underhållsbehov på gator och vägar samt VA-anläggningar?	<p>Vi bedömer att det delvis finns rutiner och tillförlitliga planeringsverktyg för att bedöma underhållsbehov på gator och vägar samt VA-anläggningar.</p> <p>Nämndens organisation för gator och vägar har ett etablerat planeringsverktyg till sin användning med underhållsinformation som sträcker sig cirka tio år fram i tiden. Detta är utvecklat i samråd med extern utförare.</p> <p>Nämndens organisation för VA har inte ett fullgott samordnat planeringsverktyg till sitt förfogande då fullständig information om status för kommunens VA-anläggningar saknas.</p> <p>Underhållsbehovet för kommunens VA-anläggningar planeras kortsiktigt med extern utförare.</p>	<ul style="list-style-type: none">- Säkerställa att en plan för inventering av underhållsbehov tas fram och att information om underhållsbehov uppdateras regelbundet.- Förankra upphandlade drift- och underhållstjänster med nämndens övergripande verksamhet.
Revisionsfråga	Bedömning: Delvis	Rekommendationer
Finns aktuella underhållsplaner för gator och vägar samt VA-anläggningar och	Vi bedömer att det delvis finns aktuella underhållsplaner för gator och vägar samt VA-anläggningar som harmoniserar med kommunfullmäktiges mål.	<ul style="list-style-type: none">- Säkerställa att en långsiktig underhållsplan tas fram och beslutas för kommunens VA-anläggningar.

Trosa kommun

Granskning av underhåll av gator och vägar samt VA-anläggningar

2024-01-17

<p>harmoniserar dessa med kommunfullmäktiges mål?</p>	<p>Nämndens organisation för gator och vägar har en underhållsplan som sträcker sig tio år framåt i tiden och som uppdateras kontinuerligt.</p> <p>Nämndens organisation för VA-anläggningar dokumenterar underhållsinformation i en intern portal, men en fullständig inventering av kommunens VA-anläggningar har inte gjorts. Underhållsplan för VA-anläggningar omfattar ett plus tre år, men plan för en längre tidshorisont saknas.</p> <p>Då det saknas fastställda mål som har direkt bärring på nämndens underhållsarbete är det inte möjligt att bedöma om framtagna underhållsplaner harmoniserar med av fullmäktige fastställda mål.</p>	
<p>Revisionsfråga</p>	<p>Bedömning: Delvis</p>	<p>Rekommendationer</p>
<p>Har kommunen säkerställt ändamålsenligt underhåll/budgetmedel vad gäller gator och vägar samt VA-anläggningar?</p>	<p>Vi bedömer att kommunen delvis säkerställt ändamålsenligt underhåll/budgetmedel vad gäller gator och vägar samt VA-anläggningar.</p> <p>Anslagna budgetramar för underhåll av gator och vägar respektive VA-anläggningar har höjts under de senaste åren.</p> <p>Nämndens organisation för gator och vägar har en underhållsplan som anger det årliga underhållsbehovet. Ett sådant underlag saknas för VA-anläggningar. Detta gör det svårt att bedöma om nuvarande underhållsnivå motsvarar det faktiska behovet avseende VA-anläggningar.</p>	
<p>Revisionsfråga</p>	<p>Bedömning: Delvis</p>	<p>Rekommendationer</p>
<p>Vilken samordning sker mellan gata/VA vid ledningsgrävningar (skattekollektiv respektive avgiftskollektiv, projektredovisningar)?</p>	<p>Vi bedömer att samordning delvis sker mellan gator och vägar och VA vid ledningsgrävningar.</p> <p>Verksamheterna för gata och vägar respektive VA-anläggningar samordnar löpande det planerade</p>	<p>- Säkerställa en mer långsiktig samplanering mellan verksamheterna för gator och vägar samt VA-anläggningar.</p>

Trosa kommun

Granskning av underhåll av gator och vägar samt VA-anläggningar

2024-01-17

	<p>och pågående arbetet i syfte att effektivisera det och realisera synergier.</p> <p>Däremot följer inte samordningen av, av kommun eller nämnd, fastställda rutiner eller riktlinjer, utan sker i huvudsak för innevarande år. Således saknas mer långsiktig samplanering.</p>	
Revisionsfråga	Bedömning: Nej	Rekommendationer
<p>Har nämnden följt upp arbetet av underhållet och beslutat om tydliga och aktiva beslut utifrån uppföljning samt övriga aktuella utvärderingar?</p>	<p>Vi bedömer att nämnden inte följt upp arbetet av underhållet och fattat tydliga och aktiva beslut utifrån uppföljning samt övriga aktuella utvärderingar.</p> <p>Nämnden har inte fastställt något mål som direkt avser underhåll. Nämnden har heller inte fastställt några nyckeltal eller jämförande statistik som underhållsarbete kan utvärderas mot utöver de verksamhetsmått som återrapporteras i samband med delårs- och årsbokslut. Ekonomisk uppföljning av ram för reinvesteringar görs inte explicit för gator och vägar eller VA-anläggningar under verksamhetsåret.</p> <p>Vi noterar att nämndens internkontrollplan innehåller åtminstone två risker med bäring på granskningsområdet, vilket är positivt. Däremot har nämnden vid tid för granskning inte tagit del av någon uppföljning avseende dessa risker år 2023.</p>	<p>- Se över behovet att fastställa mål och/eller nyckeltal för nämndens underhållsarbete samt att dessa följs upp av nämnden.</p>

2 Bakgrund

KPMG har av Trosa kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska kommunens rutiner kring underhåll av gator och vägar samt VA-anläggningar.

Underhållet av gatunät omfattar åtgärder som avser att vidmakthålla dess funktion och prestanda. Underhållet indelas allmänt i dels förebyggande underhåll dels avhjälpande underhåll (akuta åtgärder). Om underhållet varaktigt brister uppkommer behov av förnyelse/ombyggnad av gatukroppen vilket är väsentligt dyrare än normalt underhåll.

Konsekvenserna av eftersatt underhåll är, förutom kapitalförstöring, ökade samhällsekonomiska kostnader såsom: bristande trafiksäkerhet, halkolyckor för gångtrafikanter samt skador på fordon och förlängda restider.

Det finns även motsvarande negativa konsekvenser vad gäller funktionalitet och prestanda kring VA-anläggningar som hotar att störa ändamålsenligheten vid bristande underhåll.

Revisorerna har i revisionsplaneringen för 2023 uppmärksammat risker beträffande kommunens underhåll av gator och vägar samt VA-anläggningar. Revisionen upplever att det finns ett behov av att kartlägga ett antal frågeställningar avseende investeringar, drift och underhåll och vad det kan innebära för kommunen i ekonomiskt och verksamhetsmässigt perspektiv.

De förtroendevalda revisorerna har bedömt att det kan finnas risk för att underhållet av gator och vägar samt VA-anläggningar inte är ändamålsenligt och har sett det som väsentligt att granska området.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Syftet med granskningen är att bedöma om teknik- och servicenämnden i Trosa kommun säkerställer ändamålsenligt underhåll av gator och vägar samt VA-anläggningar.

Granskningen har omfattat följande revisionsfrågor:

- Finns dokumenterade rutiner och tillförlitliga planeringsverktyg för att bedöma underhållsbehov på gator och vägar samt VA-anläggningar?
- Finns aktuella underhållsplaner för gator och vägar samt VA-anläggningar och harmoniserar dessa med kommunfullmäktiges mål?
- Har kommunen säkerställt ändamålsenligt underhåll/budgetmedel vad gäller gator och vägar samt VA-anläggningar?
- Vilken samordning sker mellan gata/VA vid ledningsgrävningar (skattekollektiv respektive avgiftskollektiv, projektredovisningar)?
- Har nämnden följt upp arbetet av underhållet och beslutat om tydliga och aktiva beslut utifrån uppföljning samt övriga aktuella utvärderingar?

Granskningen avgränsas till teknik- och servicenämnden och arbetet med underhåll av gator och vägar samt VA-anläggningar framåt.

Trosa kommun

Granskning av underhåll av gator och vägar samt VA-anläggningar

2024-01-17

2.2 Revisionskriterier

I granskningen utgörs revisionskriterierna av:

- Kommunallagen 6 kap § 6
- Tillämpbara interna regelverk och policyer.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av bland annat reglemente för kommunstyrelse och nämnder i Trosa kommun, investeringsredovisning delår 2023 samt mål teknik- och servicenämnden 2023–2026.
- Intervjuer har genomförts med teknisk chef samt VA gruppchef i Trosa kommun.
- Skriftlig avstämning har genomförts med gruppchef skattekollektiv.

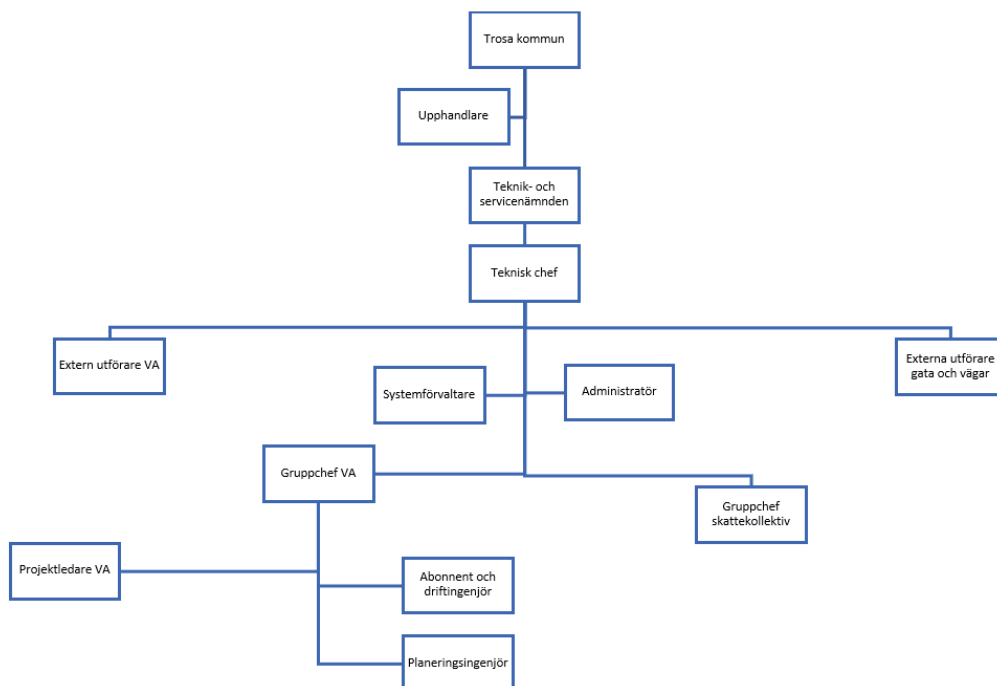
3 Resultat av granskningen

Enligt Trosa kommuns reglemente, antaget av kommunfullmäktige 2022-11-09, är teknik- och servicenämnden kommunens organ för den kommunaltekniska verksamheten. Därav ansvarar nämnden för förvaltning och underhåll av kommunens gator och vägar, avfall och parker samt vatten- och avlopp. Nämnden anges ha rätt att ingå avtal om arrenden, uthyrning och förhyrning av fastighet med löptider upp till 10 år. Nämnden ansvarar för upphandlingar (i enlighet med LOU) som gäller fler än en nämnd samt för tecknande av ramavtal. Reglementet specificerar att detta ska göras på ett sätt som är rationellt och i linje med en långsiktig hållbar utveckling och god ekonomisk hushållning. Vidare uppger reglementet att nämndernas verksamhet ska bedrivas med koncentration på dess huvuduppgifter och med en tydlig organisation.

3.1 Organisation och arbetssätt

Inom teknik- och servicenämnden i Trosa kommun organiseras arbetet kring gator och vägar samt vatten och avlopp (VA) anläggningar enligt organisationskartan nedan.

Organisationskarta

Nämnden anlitar externa utförare vid arbete med VA-entreprenad samt gata- och vägentreprenad. De externa utförarna ansvarar för drift och utförandet av underhållsarbeten för samtliga av kommunens VA-anläggningar och gator och vägar. Intervjuade anger att driftinstruktioner för respektive uppdrag ingår i

upphandlingsunderlagen. Däremot ingår det inte instruktioner för underhållsarbete i samtliga upphandlingsunderlag. Inom ramen för de upphandlingsunderlag som avser kommunens VA-verksamhet innefattas en övergripande ansvarsfördelning kring underhåll och hur entreprenören ska genomföra tillsynsarbetet. Instruktionerna kring tillsynsarbetet delas upp utifrån uppdrag som ska genomföras vid varje besök, varje halvår samt vartannat år. Vidare finns flertal driftanvisningar som omfattar instruktion för drift och tillsyn av de olika VA-anläggningar som entreprenör förvaltar åt kommunen. Även verksamheten för gator och vägar redovisar driftinstruktioner i anknäytning till verksamhetens upphandlingsunderlag. Dessa avser bland annat utemiljö, vegetationsytor samt markbeläggningar.

Intervjuade uppger att beställningar av underhållsåtgärder till den externa utförare som upphandlats för verksamheten för VA-anläggningar genomförs via mejl, telefon samt ett Excel-ark. I Excel-arket inkluderas teknisk information kring objektet. Vidare finns möjlighet att inkludera uppgifter om bland annat tidplan samt budget för uppdraget. Emellertid inkluderas i regel inte information kring tidplan och budget i beställningen. Vid skriftlig avstämning framkommer att beställningar av underhållsåtgärder till externa utförare av verksamheten avseende gator och vägar genomförs via ett digitalt verktyg.

Avseende VA-verksamheten framkommer vid intervju att arbetet med underhåll planeras i samverkan med extern utförare som sitter på teknisk kunskap och erfarenhet. Denna planering sker på årsbasis. Då VA-organisationen inom nämnden nyttjat samma externa utförare i ett antal år anges en stor del av kunskapen kring status för kommunens VA-anläggningar finnas hos entreprenören. Vidare anges att VA-verksamheten årligen har avstämningar med entreprenören i syfte att utveckla ett arbetsprogram för planerat underhåll under nästkommande år. Arbetssättet styrs inte av rutiner eller riktlinjer. Nämndens organisation för VA-verksamhet anges ha en övergripande underhållsplan som sträcker sig cirka 1–4 år fram i tiden.

Även organisationen för gator och vägar driver sin samverkan med extern utförare i enlighet med en årsplan. Vid skriftlig avstämning uppger organisationen att entreprenör lyfter eventuellt underhållsbehov utifrån de områden som omfattas i avtalet mellan parterna. Detta görs vid byggmöten samt via ett ärendesystem som extern utförare äger.

Det finns ett systemstöd, den så kallade VA-banken, i vilken information om kommunens VA-anläggningar lagras. Denna ägs av kommunen och inkluderar även information kring genomförda underhållsåtgärder samt eventuella driftstörningar.

Intervjuade uppger att det pågår ett aktivt kompetensöverföringsarbete mellan entreprenörer och nämndens egen personal. Detta i form av en närmare dialog mellan parterna vid uppdrag. Kompetensöverföringsarbetet är emellertid inte formellt planerat eller beslutat om.

Av skriftlig återkoppling framkommer att arbetsgrupperna för gator och vägar samt VA-underhåll deltar på möten varannan månad där aktörerna gemensamt lyfter pågående projekt och arbetsinsatser. Detta bland annat i syfte att samordna och effektivisera insatser samt att för VA och gator och vägar där möjligt delar på kostnaden för lednings- och beläggningsarbeten. Kostnadsfördelning fastställs från fall till fall. Den gemensamma planeringen sträcker sig cirka 1–2 år fram i tiden.

3.1.1 Bedömning

Vi bedömer att samordning **delvis** sker mellan gator och vägar och VA vid ledningsgrävningar.

Verksamheterna för gata och vägar respektive VA-anläggningar samordnar löpande det planerade och pågående arbetet i syfte att effektivisera det och realisera synergier. Samordningen sker via återkommande möten. Däremot följer inte samordningen av kommun eller nämnd fastställda rutiner eller riktlinjer, utan beskrivs som möten som sker utefter behov. Vi konstaterar att samordning i huvudsak sker för innevarande år och att mer långsiktig samplanering saknas.

3.2 Mål och styrande dokument

Teknik- och servicenämnden saknar styrande dokument som avser nämndens underhållsarbete. Vidare saknar nämnden specifika nämndmål som tydligt mäter arbetet kring samt VA-underhåll. Det finns ett mål som nämnden har att förhålla sig till avseende skötsel samt snöröjningar av gator och vägar. Målet som sådant avser följande moment:

- Skötsel av gator och vägar
- Snöröjning av gator och vägar
- Skötsel av gång- och cykelvägar
- Snöröjning av gång- och cykelvägar

Vid skriftlig avstämning anges att nämnden utvecklat en vattentjänstplan i vilket det inkluderas utvärderingsbara fokusområden.

Vattentjänstplanen omfattar ett antal styrande dokument med direkt bäring på VA-området. Mer specifikt innefattar dessa en VA-översikt¹, VA-policy², vattentjänstplan³ samt handlingsplan för enskilt VA⁴. Vidare framkommer vid skriftlig avstämning att nämnden har Plan för Allmänt VA. Planen syftar till att förtydliga hur huvudman för VA-frågor ska utveckla kommunens VA-arbete på lång sikt. Planen har inte delgetts inom ramen för granskningen.

VA-översikten är ett arbetsdokument som beskriver framtida behov, förutsättningar samt nuläge kring VA-verksamheten. Syftet med dokumentet anges vara att fungera som ett underlag för den kommande VA-planeringen. VA-policyn fastställer strategiska vägval, riktlinjer och ställningstaganden som rör allmän och enskild VA-försörjning. Syftet med denna anges vara att belysa kommunens ambitioner för att uppnå en långsiktigt hållbar VA-försörjning med hänsyn till miljö, säkerhet, hälsa och tillväxt. Policyn belyser bland annat att ett aktivt drifts- och underhållsarbete ska

¹ VA-översikt Trosa

² Vatten- och avloppspolicy för Trosa kommun, antagen av Kommunfullmäktige 2023-11-08, § 73, dnr KS 2023/87

³ Vattentjänstplan för Trosa kommun 2023–2035, antagen av Kommunfullmäktige 2023-11-08, § 73, Dnr KS 2023/87

⁴ Plan för enskilt VA, antagen av Kommunfullmäktige 2023-11-08 § 73 dnr KS 2023/87

implementeras i kapacitetshöjande syfte. Underhållsarbetet anges vidare vara baserat på prognoser kopplade till klimat, utsläppsvillkor samt folkmängd.

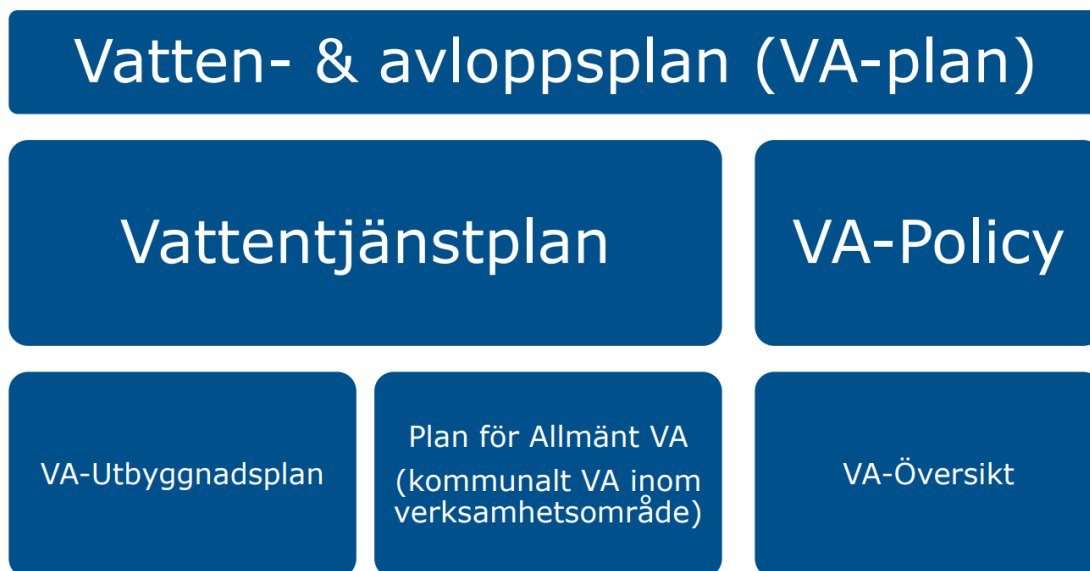
Vattentjänstplanen utgörs av en VA-utbyggnadsplan som specificerar vilka områden som kommunen planerar att ansluta till det kommunala VA-nätet och i vilka områden enskilt VA är lämpligt i nuläget. Detta redovisas i tabeller över prioriterade områden, ej tidsatta områden samt behovsbedömningar kopplade till dessa. Tabellerna inkluderar även planeringsspecifikationer gällande underhåll av VA-anläggningar samt VA-anläggningsnät. Dessa ligger mellan 1–2 år fram i tiden.

Utbyggnadsplanen är framtagen i samarbete mellan tekniska enheten, samhällsbyggnadskontoret och miljökontoret. Planen anges gälla i 12 år och omfattas av årliga översyner samt större revideringar vart fjärde år. Vid skriftlig avstämning beskrivs planen som en prognos för när bedömningar av utredningar och eventuella åtgärder ska ske.

Handlingsplanen beskriver även hur vattenförsörjningen och avloppshanteringen för enskilt VA ska hanteras för de fastigheter som i framtiden kan komma att ha enskild VA-försörjning. Vidare beskrivs hantering i planerade VA-utbyggnadsområden och i bevakningsområden. Styrdokumentet innefattar även bland annat information kring enskilt dricksvatten- och avlopp samt dess tillsyn.

Nämndens plan för renhållningsordning sammanställs visuellt i modellen nedan (se figur A)⁵.

Figur A

⁵ Nämndens fullständiga plan för renhållningsordning innefattas även av styrdokument som avser avfallshantering.

3.2.1 Underhållsplaner

Verksamheten för gata och vägar respektive VA-anläggningar arbetar på olika sätt med underhållsplaner. Både verksamheten för gator och vägar samt VA-anläggningar beskriver sig själva som beställarorganisationer och nyttjar därför externa utförare vid utvecklingen av underhållsplaner. Verksamheten för gator och vägar har ett underhållsarbete som – i samråd med extern utförare – utvecklats i högre grad än det för VA-underhåll.

Det grundläggande arbetet med underhållsplaner för gator och vägar i kommunen genomförs av den externa utföraren. Vid skriftlig avstämning med personer på teknik- och servicenämnden anges att underhållsbedömning genomfördes senast 2020 av denna. Vid tillfället utförde extern utförare en inventering där en statusbedömning genomfördes utifrån SKR:s handbok i tillståndsbedömning av belagda gator och vägar. Extern konsult tog även i samband med detta fram underhållsplan. Inom ramen för detta arbete lades grunden för verksamheternas planering, som vidare omfattas av ett återkommande tillsynsarbete utefter behov. Nämndens organisation som avser gator och vägar har i dagsläget en underhållsplan som sträcker sig tio år fram i tiden.

Underhållsplanerna för gator och vägar tillgängliggörs via ett webbaserat system i vilket lista över planerat underhåll inklusive bland annat planerad budgetering redovisas. Utifrån underhållsplanen görs en prioritering utifrån statusbedömning samt samordning av projekt med verksamheten för VA-underhåll.

I nuläget uppger berörda inom verksamheten för gata och vägar att det befintliga arbetsverktyget utgör ett tillräckligt stöd i det dagliga arbetet. Emellertid framkommer att befintligt verktyg kan komma att behöva uppdateras framöver i syfte att säkerställa korrekt status på projekt.

Underhållsplanerna som avser VA anges vid skriftlig återkoppling ske via statusbedömningar i samråd med extern utförare. Detta i syfte att lösa akuta problem samt långsiktigt minska felavhjälpande underhåll för att fokusera på långsiktiga åtgärder. Beslutsunderlagen utgörs av underlag i VA-banken samt filmer som tas av områden där behov av insatser uppfattas vara nödvändigt baserat på erfarenhet och/eller inträffade stopp eller läckor. Den initiala bedömningen kring de områden som filmas görs baserat på misstanke om driftstörningar. I intervju beskrivs däremot att planering av underhållsinsatser också görs utifrån entreprenörens erfarenhet. VA-verksamhet saknar en långsiktig dokumenterad underhållsplan för VA.

Enligt intervjuade följer nämnden ett arbetsprogram som är utvecklat efter budget (se avsnitt 3.3.1). Vid slutfasen av kalenderåret fastställer organisationen för VA-anläggningar kommande års arbetsinsatser utifrån de planerade åtgärder som anges i arbetsprogrammet. Detta görs i samråd med externa utförare. Prioriteringen av de insatser som fastställs utvecklas efter behov. Uppgifter om till exempel ålder samt skick på ledningar anges inte alltid finnas dokumenterat i systemet VA-banken, som används för VA-anläggningar.

Vid behov av avhjälpande VA-underhåll uppges i skriftlig återkoppling att detta noteras i VA-banken (se avsnitt 3.1). Vidare uppges att verksamheten har månadsmässiga avstämningar för att bedöma behovet av eventuella underhållsåtgärder.

Underhållsåtgärderna inkluderas i arbetsprogrammet. Intervjuade uppger att VA-banken planeras att fortsätta användas i syfte att utveckla verksamhetens behovskartläggning och förebyggande åtgärder.

3.2.2 Bedömning

Vi bedömer att det **delvis** finns rutiner och tillförlitliga planeringsverktyg för att bedöma underhållsbehov på gator och vägar samt VA-anläggningar.

Nämndens organisation för gator och vägar har ett etablerat planeringsverktyg till sin användning med underhållsinformation som sträcker sig cirka tio år fram i tiden. Detta har utvecklats i samråd med extern utförare.

Nämndens organisation för VA har inte ett fullgott samordnat planeringsverktyg till sitt förfogande då fullständig information om status för kommunens VA-anläggningar saknas i VA-banken. VA-organisationen har en vattentjänstplan som bland annat innefattas av en långsiktig VA-planering. Denna inkluderar kortsiktiga insatser avseende underhåll. Denna är dock ej förankrad med organisationens operativa planering som utvecklats utifrån bedömning av extern utförare.

Vidare bedömer vi att det **delvis** finns aktuella underhållsplaner för gator och vägar samt VA-anläggningar som harmoniserar med kommunfullmäktiges mål.

Gator och vägar har en underhållsplan som sträcker sig 10 år framåt i tiden och som uppdateras kontinuerligt. Vi noterar att det finns behov att under kommande år se över den statusbesiktning som extern konsult gjorde år 2020 för att säkerställa att underlag till underhållsplanering är uppdaterat och korrekt.

Vidare har verksamheten för gator och vägar respektive VA-underhåll ett gemensamt arbetsprogram att förhålla sig till. Emellertid har verksamheten för gator och vägar en långsiktig underhållsplan, vilket VA-verksamheten saknar. VA-verksamheten dokumenterar underhållsinformation i VA-banken, men en fullständig bild av kommunens VA-anläggningar har inte gjorts. Underhållsplan för VA-anläggningar omfattar ett plus tre år, men plan för en längre tidshorisont saknas.

Då det saknas fastställda mål som har direkt bärring på nämndens underhållsarbete är det inte möjligt att bedöma om framtagna underhållsplaner harmoniserar med av fullmäktige fastställda mål.

3.3 Ekonomisk styrning och uppföljning

3.3.1 Budget

Budget för planerat och avhjälpande underhåll av gator och vägar samt VA-anläggningar fastställs årligen av nämnden i investeringsplan. Investeringsplanen omfattar ett år och plan för ytterligare tre år.

Nämnden fastställer i sin investeringsbudget ramar för olika typer av investeringar, däribland reinvesteringar avseende gator och vägar samt VA-anläggningar. Dessa fördelas sedan på olika projekt av teknik- och serviceförvaltningen.

Som beskrivits ovan skiljer sig hanteringen åt mellan gator och vägar och VA-anläggningar avseende hur omfattande och detaljerade underlag som finns för underhållsbehov. För gator och vägar finns en underhållsplan som visar på behovet per år och som uppdateras kontinuerligt. För VA-anläggningar finns information om anläggningar och ledningsnätet i VA-banken. Denna information är däremot inte fullständig. En underhållsplan motsvarande den för gator och vägar saknas.

Gator och vägar

I nämndens *Investeringsbudget 2023, med plan 2024–2026* anslås årligen 5,5 mnkr för reinvesteringar gator och ytterligare 2,5 mnkr i investeringsreserv (gator). I intervju anges att nuvarande anslagsnivå är tillräcklig för att möta behovet i underhållsplanen. Det betonas däremot i intervju att den statusbedömning som underhållsplanen bygger på genomfördes år 2020 och att en uppdaterad inventering av behovet behöver göras framöver för att säkerställa att nuvarande budgetnivå fortsatt är tillräcklig.

Det framgår inte av granskningen att nämnden har fastställt några mål eller nyckeltal som är styrande för arbetet med underhåll av gator och vägar och mot vilka nuvarande underhåll kan mätas.

VA-anläggningar

I nämndens *Investeringsbudget 2023, med plan 2024–2026* anslås årligen 8 mnkr för reinvesteringar VA och ytterligare 2 mnkr i investeringsreserv VA. I intervju beskrivs att det innebär en tydlig budgetförstärkning jämfört med för ett antal år sedan. Det bedöms däremot i intervju inte var tillräckligt för att möta hela det behov av reinvesteringar som finns avseende kommunens ledningsnät. Det betonas samtidigt i intervju att investeringsvolymen behöver anpassas så att kapitalkostnader och avskrivningar som följer av dem kan hanteras inom fastställd VA-taxa.

Det saknas en uppskattning av en eventuell underhållsskuld samt är nyckeltal eller motsvarande för att bedöma nödvändig genomsnittlig förnyelsetakt avseende kommunens ledningsnät inte fastställda. Det gör att det inte på ett enkelt och tydligt sätt går att bedöma i vilken utsträckning nuvarande budget motsvarar det faktiska långsiktiga behovet eller fastställda målsättningar.

Särskilda satsningar har under 2023 pågått avseende byte av ventiler i kommunens ledningsnät samt har 5 mnkr anslagits årligen under perioden 2023–2025 för åtgärder mot ovidkommande vatten. Dessa åtgärder har koppling till det stora projektet att bygga en ny överföringsledning för kommunens vatten, men beskrivs i intervju också innebära att underhållsarbete utförs.

Ingen uppräknings av budgetramen för reinvesteringar VA respektive investeringsreserv VA ingår i nämndens *Investeringsbudget 2023, med plan 2024–2026*. I teknik- och servicenämndens delårsrapport per augusti 2023 framgår att ökade priser för material, el, energi samt övrig media och långa leveranstider påverkar både drift- och projektkostnader. Det innebär bland annat stora indexökningar i entreprenadavtalen. Det beskrivs i rapporten vara en omöjlig uppgift att förutspå hur kostnaderna kommer att utvecklas framöver men det troliga är att det höga kostnadsläget består under de kommande åren. Indexhöjning hos driftentreprenör för

arbete gällande planerade och avhjälpande underhållsarbeten uppgår till 16 procent år 2023.

3.3.2 Uppföljning

Som beskrivits ovan har teknik- och servicenämnden fastställt ett verksamhetsmål som har en indirekt koppling till underhåll av gator och vägar samt VA-anläggningar. Målet följs upp i rapportering på resultat och resultatutfall per sista mars, sista augusti och på kalenderår. I dessa rapporter återrapporteras även budget, utfall och avvikelse för pågående investeringsprojekt. Redovisningen omfattar inte explicit fastställda rambudgetar för reinvestering gator och vägar samt VA-anläggningar.

Vidare ingår i rapportering till nämnd per augusti och per helåret uppföljning av utfall för ett antal verksamhetsmål avseende VA-verksamheten som har en viss indikativ koppling till status för kommunens VA anläggningar. Dessa mått är:

- Ospecificerad förbrukning (procent)
- Vattenläckor, antal
- Avloppsstopp, antal

Resultat vid motsvarande tidpunkt de två tidigare åren redovisas. Ingen analys av resultat görs i anslutning till redovisningen.

Det finns också två verksamhetsmål som berör underhåll av gator och vägar. Dessa är:

- Kostnad- gator, vägar, park – kr/invånare
- Drift och underhåll – gata (kr/kvm)

Jämförelse ska göras mot motsvarande period tidigare år, till följd av att arbetssättet infördes innevarande år saknas uppgifter för tidigare år avseende dessa verksamhetsmål.

Av genomförd protokollgenomgång omfattande perioden januari 2023 – november 2023 och intervjuer framgår att nämnden inte tar del av någon ytterligare uppföljning avseende underhåll av gator och vägar respektive VA-anläggningar.

Nämndens internkontrollplan för år 2023 innehåller en risk med direkt bärring på granskningsområdet. Riskens avser tekniska enheten och är: "Underhållsplanen följs inte". Riskens ska följas upp löpande vid månadsmöte med entreprenör, månadsmöte ekonomi och vid bokslut. Ansvarig för kontroll av risken är teknisk chef som rapporterar till produktionschef. Uppföljning ska göras till nämnd, kommunstyrelsen och revisionen en gång per år. Vid tid för denna granskning (november 2023) har detta ännu inte gjorts.

Ytterligare en risk med bärring på granskningsområdet identifieras i nämndens internkontrollplan 2023. Riskens är: "Uppföljning av privata utförare". Löpande uppföljning av avtalet med gator och vägar entreprenör sker genom att Trosa kommun har tillgång till entreprenörens dokumentationssystem för pågående och genomfört arbete samt avstämning i samband med byggmöten. Övergripande resultat av

avtalsuppföljning dokumenteras på ett systematiskt sätt i checklista för avtalsuppföljning. Uppföljning för år 2023 har ännu ej dokumenterats. Uppföljning av avtalet med VA-entreprenör Orca görs genom ett avtalsuppföljningsmöte en gång per år. Kontroll av båda avtalen görs vidare enligt Program för uppföljning och insyn av verksamhet som utförs av privata utförare i Trosa kommun samt enligt förfrågningsunderlag. Kontroll ska göras löpande.

Nämndens verksamhet för gator- och vägar redovisar emellertid nyckeltal för beläggningsunderhåll i kommun- och landstingsdatabasen Kolada. Datan har inte nyttjats av nämnden vid uppföljning.

3.3.3 Bedömning

Vi bedömer att kommunen **delvis** säkerställt ändamålsenligt underhåll/budgetmedel vad gäller gator och vägar samt VA-anläggningar.

Anslagna budgetramar för underhåll av gator och vägar respektive VA-anläggningar har höjts under de senaste åren.

Budgetramarna bedöms idag av intervjuade vara på en rimlig nivå. För gator och vägar finns en underhållsplan som anger hur mycket underhåll som behöver genomföras varje år. Ett sådant underlag saknas för VA-anläggningar. Detta gör det svårt att bedöma om nuvarande underhållsnivå motsvarar det faktiska behovet avseende VA-anläggningar.

Vi konstaterar vidare att både mål och nyckeltal mot vilka nuvarande underhållsnivåer kan mätas och utvärderas saknas avseende både gator och vägar och VA-anläggningar.

Vi bedömer att nämnden **inte** följt upp arbetet av underhållet och fattat tydliga och aktiva beslut utifrån uppföljning samt övriga aktuella utvärderingar.

Nämnden har inte fastställt något mål som direkt avser underhåll. Nämnden har heller inte fastställt några nyckeltal eller jämförande statistik som underhållsarbete kan utvärderas mot utöver de verksamhetsmått som återrapporteras i samband med delårs- och årsbokslut. Ekonomisk uppföljning av ram för reinvesteringar görs inte explicit för gator och vägar eller VA-anläggningar under verksamhetsåret.

Vi noterar att nämndens internkontrollplan innehåller åtminstone två risker med bäring på granskningsområdet, vilket är positivt. Däremot har nämnden vid tid för granskning inte tagit del av någon uppföljning avseende dessa risker år 2023.

4 Samlad bedömning och rekommendationer

Syftet med granskningen har varit att bedöma om teknik- och servicenämnden i Trosa kommun säkerställer ändamålsenligt underhåll av kommunens gator och vägar samt VA-anläggningar.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att teknik- och servicenämnden endast delvis säkerställer ändamålsenligt underhåll av kommunens gator och vägar samt VA-anläggningar.

Kommunen saknar fastställda mål som har direkt bärring på underhåll av gator och vägar samt VA-anläggningar. Kommunen har delvis antagit styrdokument som reglerar en systematisk underhållsprocess avseende gator och vägar samt VA-anläggningar. Processer och arbetssätt skiljer sig åt mellan gator och vägar och VA-anläggningar.

Processer för gator och vägar är fastställd i styrande och stödjande dokument utifrån vilka underhållet planeras och genomförs. En inventering genomfördes år 2020 och en underhållsplan finns framtagna och är dokumenterad i systemstöd. Underhållsbudget är inte fullt ut tillräcklig för att möta dokumenterat behov, men budgetförstärkning har beslutats för år 2023 och de kommande åren, vilket bedöms medföra att underhållet kan genomföras i en tillräcklig omfattning utifrån nuvarande behovsbedömning.

Processen för planering av underhåll för VA-anläggningar är inte fastställd i styrande och stödjande dokument. Däremot framgår att ett etablerat arbetssätt finns mellan nämndens organisation i egenskap av beställare och upphandlad leverantör av underhållsarbete. Däremot framgår av granskningen att det saknas en långsiktig och utarbetad underhållsplan avseende kommunens VA-anläggningar. Med anledning av det är det inte möjligt att bedöma om befintlig underhållsnivå är tillräcklig i förhållande till faktiska behov.

Nämnden upphandlar entreprenörer som genomför underhållsarbetet. Vi bedömer att det medför en risk att historisk kunskap och nyckelkompetens avseende underhållsbehov för kommunens tillgångar, gator och vägar samt VA-anläggningar, finns utanför kommunens organisation.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi teknik- och servicenämnden att:

- Säkerställa att en plan för inventering av underhållsbehov tas fram och att information om underhållsbehov uppdateras regelbundet.
- Förankra upphandlade drift- och underhållstjänster med nämndens övergripande verksamhet.
- Säkerställa att en långsiktig underhållsplan tas fram och beslutas för kommunens VA-anläggningar.
- Säkerställa en mer långsiktig samplanering mellan verksamheterna för gata och vägar samt VA-anläggningar.
- Se över behovet att fastställa mål och/eller nyckeltal för nämndens underhållsarbete samt att dessa följs upp av nämnden.

Trosa kommun

Granskning av underhåll av gator och vägar samt VA-anläggningar

2024-01-17

Datum som ovan

KPMG AB

Micaela Hedin

Certifierad kommunal yrkesrevisor

Jesper Häggman

Certifierad kommunal yrkesrevisor

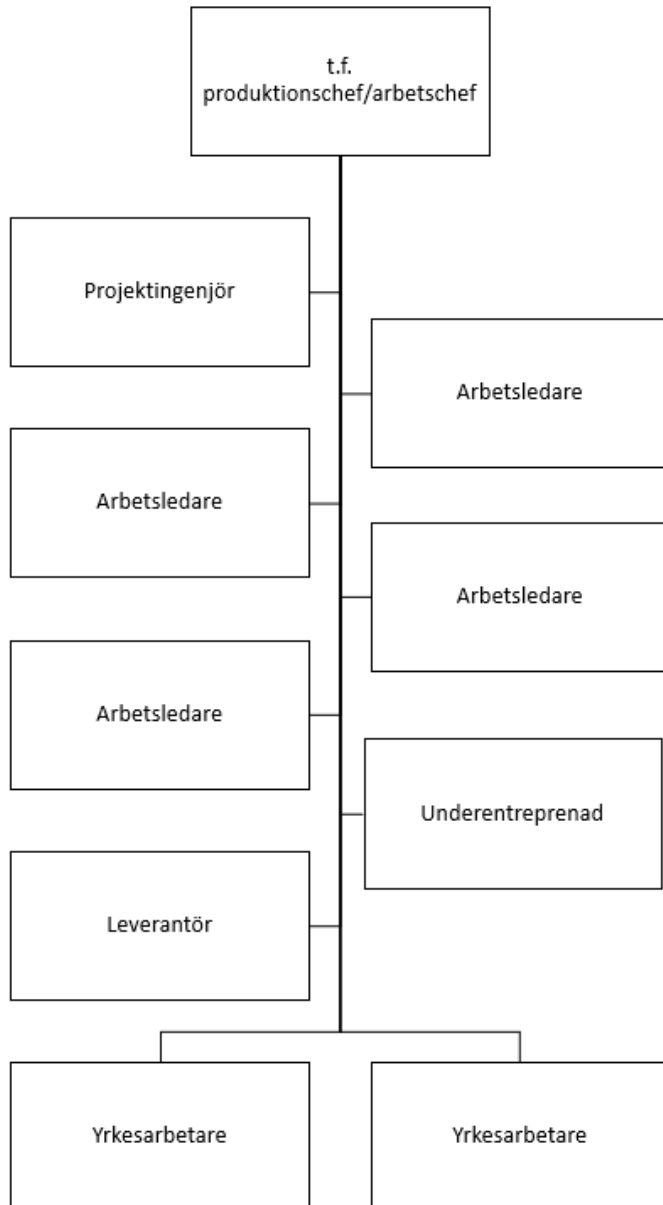
Nadia Ismael

Verksamhetsrevisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

5 Bilaga 1

Bilaga 1 Organisationsstruktur extern utförare gata- och väg i Trosa kommun

6 Bilaga 2

Bilaga 2 Organisation extern utförare VA-underhåll Trosa kommun

